

Владан Станковић*

Институт за политичке студије, Београд

ВЛАДАВИНА ПРАВА И ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ У СТРАТЕГИЈИ НАЦИОНАЛНЕ БЕЗБЕДНОСТИ СРБИЈЕ**

Сажетак

Предмет истраживања овог научног рада ограничава се на анализу владавине права и економског развоја, као институционализованих политичких форми, у Стратегији националне безбедности Републике Србије (у даљем тексту: Стратегија). Аутор полази од Опште претпоставке да Стратегија владавину права и економски развој сагледава као значајна помоћна средства у дефинисању и изградњи друштвене стабилности и безбедности Републике Србије. Стога се пред аутора поставља циљ који оправдава везу између инструмената владавине права и безбедности, и потврђује међузависност економског развоја као стимулатора друштвене стабилности и безбедности државе. У ту сврху аутор је одабрао метод анализе садржаја како би проанализирао и истумачио полазни документ, да би потом употребом и других метода попут: аналитичког приступа и синтетичког логичког метода генерализације, метода посматрања, упоредног приступа, статистичке обраде података... довео у везу полазне основе Стратегије са темељним принципима владавине права и економског развоја. Добијени резултати треба да: осветле гледишта Стратегије о политичким феноменима владавине права и економског развоја, да направе критички осврт на прокламовани текст у овој материји, и да понуде мере за евентуалну допуну текста и његово побољшање. Без владавине права и економског развоја нема ни стабилног и просперитетног друштва, па је друштвена оправданост оваквог истраживачког подухвата неупитна.

Кључне речи: *владавина права, економски развој, друштво, стабилност, политика националне безбедности, европске интеграције*

* Контакт: stvlada@sbb.rs

** Рад је настао у оквиру научно-истраживачке делатности Института за политичке студије, коју финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

Сваки званични, службени документ полази од извесних претпоставки које дефинишу темељне вредности као полазне основе материје коју регулише. У стратегијама као полазним документима, *par excellence*, ове полазне основе (уобличене у темељне вредности) имају посебну важност, значај и домашај. Тако је и *Стратегија националне безбедности Републике Србије* (у даљем тексту: *Стратегија*), усвојена у Народној скупштини 2019. године (Службени гласник РС, број 94 од 27. децембра 2019), предвидела, између осталог, две значајне темељне вредности на којима треба да почива стабилност Републике Србије: као простора и земље, као друштва, и као државе. Ове две темељне вредности су дефинисане и као полазни основ читаве стратегије за остваривање националне безбедности. Уколико се изузму тзв. „елементи тврде моћи“ (који подразумевају репресивни апарат силе и њене институције) *владавина права* и *економски развој* представљају оне базичне принципе тзв. „меке моћи“ који омогућавају амбијент друштвене стабилности, хомогенизују заједницу на принципима страха од санкције и подстицајних интереса, и допринесу хармонизацији друштвених односа, а тиме и јачању безбедносних капацитета Републике Србије. Уврштавање владавине права и економског развоја, као темељних вредности и полазних основа Стратегије националне безбедности Републике Србије, посебно добија на тежини ако се зна да: „Стратегија националне безбедности представља полазну основу за израду других стратешких и доктринарних докумената, докумената јавних политика и нормативно-правних аката у свим областима друштвеног живота и функционисања државних органа и институција, ради очувања и заштите безбедности грађана, друштва и државе“ (Стратегија 2019). Ради се о покушају да се кроз један безбедносни документ инкорпорирају полазне основе из „кровног документа“ (Стратегије) у друге документе јавних политика и нормативно-правних аката Републике Србије. Ова својеврсна нормативна „сикјуритизација друштва“ замишљена је кроз један специфичан, безбедносно-интегритички, приступ (Стојковић 2014, 62). Она је полазна основа за дефинисање јавних политика „на нижим нивоима“. Замисао је да средиште политике представља Политика националне безбедности, а да се све друге политике изводе из ове основне политике.

ВЛАДАВИНА ПРАВА КАО ТЕМЕЉНА ВРЕДНОСТ СТРАТЕГИЈЕ

Стратегија значајну пажњу посвећује владавини права. Поштовање законитости једна је од основних вредности савремених

друштва. Институционализација понашања и деловања кроз процес правног обвезивања појединаца и друштвених група, зауздавањем друштвене моћи кроз спречавање злоупотреба, представља основ функционисања у савременом цивилизованом свету. Управо на основу ових полазишта, већ у уводном делу, Стратегија наглашава: „Стратегија националне безбедности у потпуности одражава приврженост Републике Србије општим цивилизацијским и моралним вредностима, поштовању своје државотворне традиције, владавини права, социјалној правди, демократији, људским и мањинским правима и слободама, економском напретку, кооперативној безбедности и свестраној међународној сарадњи“ (Стратегија 2019).

Занимљиво је да Стратегија владавину права посматра, пре свега, као „јачање унутрашње стабилности и безбедности земље“, али и као: „јачање међународне позиције, унапређење политике сарадње и јачања мера поверења у региону“ (Стратегија 2019). Тако се владавина права и „даљи развој демократије и демократских институција“ сагледавају пре свега као: „једна од основних претпоставки очувања унутрашње стабилности и безбедности Републике Србије и њених грађана“ (Стратегија 2019). Истакнута формулација користи се као „мисао водила“ у свим деловима Стратегије где се помиње: владавина права, уставност и законитост, правна држава и слично. Код опредељености ка „Заштита људских и мањинских права и слобода грађана“ наилазимо на готово идентичну формулацију. Ова врста заштите, такође: „представља основ за унутрашњу стабилност и безбедност Републике Србије и њених грађана“ (Стратегија 2019).

Сем што је владавина права наглашена као „општа цивилизацијска и морална вредност“ (Стратегија 2019) она се означава и као: „заједничка европска вредност“ (Стратегија 2019). Управо у делу који се бави интегративним процесима у Европску унију, Стратегија наглашава: „У том процесу ускладиће своје прописе са правним тековинама Европске уније и спровести потребне реформе у складу са утврђеним националним стратегијама и акционим плановима донетим на основу усклађених закона, а ради достизања високог степена демократизације друштва и отворене тржишне економије“ (Стратегија 2019). Стратегија даље декларативно наглашава: „У тим процесима наставиће се сарадња са свим релевантним друштвеним субјектима, грађанима и организацијама цивилног друштва, а јавност ће бити обавештавана о планираним и преузетим реформским активностима“ (Стратегија 2019). Из наведеног се може закључити да Европске интеграције играју

снажну улогу у имплементацији владавине права у друштвени, политички и правни простор Републике Србије (Stojanović-Gajić i Maravić, 2019, 154). Поглавља 23 и 24, која се тичу владавине права и реформи правосудног система, (Мишчевић 2017, 11) вероватно су условила да се тако дефинисана опредељеност нађе и у Стратегији националне безбедности, и да се владавина права подцрта као један од полазних основа Стратегије, који остварује стабилност друштва и унутрашњу социјалну кохезију.

Када је реч о имплементацији владавине права Стратегија се определила ка једном више декларативном, уопштеном приступу материји, без подробнијег залажења у начине остваривања овог фундаменталног начела. Тако се у Стратегији наводи опредељеност опште формулације: „Република Србија наставиће да унапређује законодавне и институционалне оквире за остваривање слободе изражавања, плуралистичког начина информисања и подизања нивоа објективности медијског извештавања“ (Стратегија 2019). Не каже се: ни које, ни колике „институционалне оквире за остваривање...“ Ова формулације остаје, дакле, на начелном нивоу.

Истовремено остају недоречене и формулације које предвиђају имплементације у погледу рада темељних политичких институција државе које почивају на уставном начелу поделе власти. У том смислу Стратегија само наводи: „(...) повећаће се ефикасност и транспарентност у раду законодавне, извршне и судске власти“ (Стратегија 2019). Не каже се ни како, ни на које начине? Јачање професионалне етике и превентивног антикорупцијског деловања (Стојановић и Павловић 2014, 203) Стратегија сагледава утилитарно и опортунистички: кроз унапређење поверења грађана „у државне институције и степен њихове демократске изграђености“ (Стратегија 2019). У погледу „повећања ефикасности рада судова, јавног тужилаштва и служби безбедности“ Стратегија решење владавине права, јачања правне државе и институција сагледава тек кроз „унапређење процедуре рада“ (Стратегија 2019). Репорме у области правосуђа и основних људских права, (Стојковић 2014, 28) те политичког и економског система (у складу са позитивним правом и стандардима Европске уније) сагледавају се кроз „испуњавање договорених и преузетих обавеза у оквиру приступних преговора за чланство у Европској унији“ (Стратегија 2019).

Са тим у вези исказује се опредељеност да Република Србија настави приступне преговоре и предузме „све потребне мере ради стварања услова за отварање и успешно затварање свих преговарачких поглавља“ (Стратегија 2019). Разлоге оваквог поступања ваља тражити у опредељености државних органа Републике Ср-

бије да валоризују и остваре безбедносну политику која би Републику Србију учинила „поузданим партнером у међународним односима и значајним чиниоцем регионалне безбедносне сарадње“ (Стратегија 2019). С тим у вези Стратегија јасно ставља до знања да је владавина права од велике важности за признавање Србије у међународним односима као равноправног и пуноправног чиниоца и актера, те да је један од важних критеријума: „(...) решавања конфликтних стања мирним путем и перспектива развоја политике сарадње и споразумевања на глобалном и регионалном нивоу.“ (Стратегија 2019)

ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ КАО ТЕМЕЉНА ВРЕДНОСТ СТРАТЕГИЈЕ

Стратегија јасно у средиште своје регулације смешта добробит грађана Републике Србије преко формулације: „побољшање квалитета живота“, али одмах у наставку текста ову друштвену вредност везује за економски развој, као новостворену вредност која унапређује животни стандард.¹ Стратегија напомиње: „*Економски развој и укупни просперитет обезбеђује побољшање квалитета живота* грађана и извесну перспективу будућим генерацијама. Тим националним интересом обезбеђује се унапређење животног стандарда, отпорности и прилагодљивости привреде, рационалан и одговоран однос према природним богатствима и животној средини, равномеран регионални развој, унапређење образовања, научног и технолошког развоја, те укупне безбедности државе и грађана. На тај начин умањиће се социјално раслојавање друштва и економске разлике у односу на развијене државе и унапредити економска и енергетска безбедност Републике Србије“ (Стратегија 2019). Нема сумње да Стратегија у економском развоју види један од основних инструмената остваривања друштвене стабилности и безбедности Републике Србије, и циљ који треба подупирати (Милосављевић 2016, 119). Начин на који Стратегија сагледава политику економског и друштвеног развоја своди се, дакле, на: прилагодљивост привреде која конкурентношћу остварује еластичност на глобализованом и глобалном тржишту понуде и тражње, одрживи развој кроз рационално пословање и уштеде природних ресурса, политику равномерног регионалног развоја кроз диверсификацију економских капацитета, улагања у научна

1) Квалитет живота је циљ, а економски развој средство остварења Стратегије. „*Побољшање животног стандарда грађана* један је од основних циљева економског развоја Републике Србије.“ (Стратегија националне безбедности Републике Србије. *Службени гласник РС*, број 94. од 27. децембра 2019)

и технолошка знања и високообразовне вештине конкурентне на светском тржишту рада... Овакво схватање економског развоја националну привреду смешта у локалну перспективу допринносиоца глобализованог и глобалног тржишта алоцираног капитала како би се обезбедио регионални мир и остварила глобална безбедност.² Стога се у Стратегији износе очекивања да: регионалне иницијативе и процеси „могу довести до конкретних резултата у регионално приоритетно важним областима развоја и повезивања“ (Стратегија 2019) као што је економија. Међу регионалним иницијативама посебно су споменуте: „Берлински процес“ и ЦЕФТА.

Економски напредак требало би да доведе до смањења стопе незапослености и до умањења одлива младих и образованих становника. У ту сврху економски развој се своди на: политику форсирања предузетништва (кредитним подстицајима за оснивање тзв. „Малих и Средњих предузећа“ домаћих држављана), подстицање тзв. *Страних директних инвестиција* у поступку давања бесповратних финансијских средстава по новоотвореном радном месту на територији Републике Србије, поједностављивање административних и правосудних процедура, обезбеђивање менторске подршке и слично.

За разлику од владавине права, Стратегија у погледу економског развоја нуди извесне оперативне смернице, које назива „економским реформама“. Оне подразумевају трансформацију привредног амбијента у процесу реструктурирања привреде јачањем и диверсификацијом извора економског раста. Посебан акценат се ставља на одржање макроекономске стабилности у финансијском сектору (тзв. политика макроекономске стабилности)³ и побољшању конкурентности привреде. Стратегија исказује очекивања да ће инвестиције у инфраструктуру подстаћи инострана и домаћа улагања у развој привреде и тако повећати извоз роба и услуга. Равномеран регионални развој и ревитализација села треба да теку упоредо са овим развојним програмима. У сврху остваривања овакве политике Стратегија предлаже комуникацију и сарадњу са међународним финансијским институцијама од којих се очекује подршка, савети и финансијска потпора за реализацију

2) Стратегија овакво гледиште и не крије, па наводи: „С обзиром на растући број свеобухватних уговора о слободној трговини и кретању капитала, очекује се да ће јачање економске међузависности наставити да резултира ограничавањем надлежности националних држава“. (Стратегија националне безбедности Републике Србије. *Службени гласник РС*, број 94. од 27. децембра 2019)

3) Ова, у основи минималистичка, економска политика почива на стабилизационом монетаризму, и заснована је на: „smanjenju agregatne tražnje, uravnoteženju platnog bilansa zemlje i uspostavljanju ravnotežnog deviznog kursa...“ (Jakšić, Dimitrijević, Fabris i Prašević 2001, 94).

подухвата (ММФ, Светска банка, Европска банка за обнову и развој). Коначно, мада не и најмање важно, Стратегија се залаже за регионалне и глобалне енергетске интеграције, како би се смањила енергетска зависности и остварила „одржива цена електричне енергије“ (Стратегија 2019), што је еуфемизам за слободно формирање цене електричне енергије (и њено почетно повећање) на тржишту понуде и тражње.

НАЛАЗ СТАЊА

Да бисмо разсветлили право стање односа *Стратегије* према *владавини права* и *економском развоју* неопходно је да кроз налаз стања сагледамо: а) *Објективни пресек* односа Стратегије према *владавини права* и *економском развоју*; б) *Оцену стања* на основу ситуације и позиције.

ОБЈЕКТИВНО: *Владавина права* је у духу Стратегије, пре свега, питање стабилности земље. Правни систем омогућава социјалну кохезију двојачко: претњом од санкција и/или интересним повезивањем. (Станковић, 2018) Творци Стратегије усвојили су *утилитаристички* концепт друштвених односа који се заснива на голим интересима и сарадњи на обострану корист; преузевши, истовремено, *минималистички* концепт државне регулације у коме правни систем одређује и допушта оквир друштвеног деловања. *Владавина права*, дакле, служи стабилности и безбедности земље. Истовремено, *владавина права* се сагледава из угла јачања међународне позиције државе: кроз политику сарадње и јачања поверења „у регионалним размерама“. (Кнежевић 2016, 117) Кроз читав текст у Стратегији провејава идеја да је *владавина права* „заједничка европска вредност“. Европске интеграције, као један од приоритетних циљева званичне државне политике, постале су и саставни део Стратегије националне безбедности Републике Србије. Демократизација друштва, јавност, реформа у правосуђу и тужилаштву, „нулта толеранција према корупцији“... вредности су које Стратегија сагледава као тек последицу усклађивања са „тековинама Европске уније“. Као што је већ истакнуто: Европске интеграције играју снажну улогу у имплементацији *владавине права*. Са друге стране, Стратегија *владавину права* дотиче тек начелно и декларативно, без удубљивања и операционализације. Стратегија крајње уопштено и начелно наводи тек неке од начина имплементације *владавине права* у државни систем кроз: правну државу, законитост и поштовање интерних процедура, те начело јавности у раду државних органа. Ипак ове формулације остају неразрађене.

У средишту Стратегије налази се побољшање квалитета живота, а политички инструмент који до побољшања доводи разматран је кроз *економски развој*. Економски напредак сагледава се у контексту глобалне економије, у коме је привредни систем Србије тек њен саставни део. Стратегија контекстуализује привреду Србије из перспективе Светског тржишта. Инструменти подвођења домаће привреде, као локална економије и саставног дела Светског тржишта, назначени су кроз: изградњу еластичне привреде која ће у сваком тренутку моћи да одговори на промене ћудљивих захтева Светског тржишта, одрживи развој који прати рационално пословање и уштеде природних ресурса, равномеран регионалан развој земље (јачање села, улагања у малу привреду на локалу, изградња инфраструктурне мреже...), улагања у научно-технолошка знања и подизање нивоа високообразовне оспособљености конкурентне у понуди радне снаге на Светском тржишту. Посебан нагласак је стављен на регионалну привредну сарадњу, међународну привредну размену и учествовање у међународним иницијативама чиме се кроз економско повезивање даје допринос светској колективној безбедности. Стратегија исказује очекивање да би овакве економске мере могле да доведу до битног смањења незапослених и да спрече одлив младих и високообразованих из земље.⁴ Како би се овако осмишљена економска политика и спровела Стратегија даје смернице да се домаћа привредна активност усмери према: „ситном предузетништву“ оснивањем тзв. „Малих и Средњих предузећа“, да се подстичу тзв. Стране директне инвестиције,⁵ поједностављују административне и судске процедуре, да се ангажује едукација и обука привредника... У погледу финансија Стратегија износи опредељење ка вођењу политике стабилности курса и уравнотеженог биланса, и исказује опредељеност ка сарадњи са међународним монетарним институцијама од којих очекује савете, инструкције и подршку. Залажући се за регионалне и глобалне енергетске интеграције, Стратегија се залаже да домаћа привреда мање зависи од иностраних енергената. Стратегија стоји на становишту да је нужно спровести диверсификацију енергетских извора

4) Србија је на десетом месту у свету „по одливу мозгова“ према истраживању лондонског часописа „Економист“ (*The Economist*) са индексом од 2,31. Испред ње су само: Хаити, Венецуела, БиХ, Хрватска, Румунија, Јемен, Молдавија, Македонија и Бенин. (https://www.instagram.com/p/B7_5SOQFrW6/?utm_source=ig_embed, од 03.02.2020)

5) Да и поред раста инвестиција из године у годину овај раст не прати обавезно и прираст бруто домаћег производа показују статистички подаци. Тако нпр. додатне инвестиције у 2010. години износиле су 112,6 ΔI; у 2011. години 114,2 ΔI; у 2012. години 131,1 ΔI, али је годишњи прираст бруто домаћег производа у 2010. години био 306, 7 ΔБДП; у 2011. години 340,4 ΔБДП; а у 2012. години свега 176,6 ΔБДП. (Подаци наведени према: Komazec 2017, 47).

(посебно оних из увоза), при чему би већа улагања морала ићи ка еколошки чистим, домаћим алтернативним изворима енергије.

ОЦЕНА СТАЊА: Стиче се утисак да је *владавина права* нешто што се прихвата као вредност која са намеће споља. За планере Стратегије она је „европска вредност“, и нешто што учвршћује међународни кредибилитет државе, и доприноси тзв. „регионалној стабилности“. Са друге стране, Стратегија се на површан и крајње начелан начин бави владавином права без детаљнијег залажења у механизме њене имплементације када су у питању: уставна подела власти, функционисање државних органа и њихов интерни рад. Занимљиво је да Стратегија ни у једној реченици не помиње реформу политичког и страначког система који би са претрпљеним изменама могао да омогући истинску „владавину права суверених појединаца“, (Гађиновић 2019, 181) остварење начела поделе власти, правну државу кроз доследно поштовање уставности и законитости снажењем институција и јачањем њених демократских капацитета. (Мијалковић 2018, 86-87). Залагање за владавину права остаје, дакле, на декларативном нивоу. (Мијалковић 2018, 88).

Економски развој сагледава се кроз опредељеност за тржишну економију засновану на ситном домаћем предузетништву („Мала и средња предузећа“), на „Страним директним инвестицијама“, на „еластичним“ привредним субјектима способним да одговоре на ћудљиве захтеве глобалних економских потреба, на улагања у научно-технолошке иновације и оспособљавање високообразовног кадра за будуће глобално тржиште. За творце Стратегије: економски развој подстиче сарадњу и укључивање привреде у регионалне и међународне оквире, а преко политике стабилности и сарадње са међународним финансијским институцијама ствара се амбијент пунктуалног развоја малих економских прираста домаће економије коју тек треба увезати у мрежу глобалне економије мултинационалних корпорација. Стратегија стоји на становишту да би се овим детаљним неолибералним мерама: остварила фридмановска „максимална запосленост“ (сходно потребама домаћег и глобалног тржишта рада), спречио одлив радне снаге и очувао постојећи својински и политички оквир односа снага рада и капитала, које диктирају међународни и домаћи стабилизациони фактори.⁶

6) Стратегија стоји на становишту неолибералне монетаристичке школе Милтона Фридмана која предвиђа да: „1) Vlada treba da bude ograničena; njena uloga mora da se svede na zaštitu unutrašnje i spoljašnje bezbednosti, zaštitu zakona, ugovora privatne svojine i konkurentskog tržišta. [...] 6) Privatni sektor je po pravilu stabilan, a vlada treba da kontroliše ponudu novca i da se u ekonomskoj politici opredeli za čvrsta pravila.“ (Jakšić, Dimitrijević, Fabris i Prašćević 2001, 53).

ПРЕДЛОГ МЕРА

Можемо закључити, на основу анализе Стратегије, да је *владавина права* разматрана тек начелно и декларативно, и то као „европска вредност“ која се мора имплементирати у процесу Европских интеграција. Са друге стране, *економски развој* посматра знатно детаљније – неолиберално: у духу подстицања малих финансијских прираста: а) домаћим предузетништвом кроз „Мала и Средња предузећа“; б) подвођењем домаће привреде под глобалне трендове Светског тржишта. Разматрани документ домаћу привреду сагледава као потпуно отворену за утицаје споља, уз битно ограничење политичких одлука у економској сфери и њихово свођење искључиво на стабилизациону монетарну политику.

Стиче се утисак како се владавина права мора спровести – мада није постављен путоказ како и где све, и како је неолиберална политика једини могући економски оквир привредног и (међу) државног деловања (Kulić 2000, 873). Оваква формулација је самоограничавајућа и већ сада контекстуално потпуно превазиђена. Стога би Стратегију националне безбедности Републике Србије, требало допунити новим мерама које се тичу *владавине права* и *економског развоја*, како би званични документ добио на релевантности:

- разрада уставног начела поделе власти
- реформа Политичког система земље
- реформа страначког система земље и доношење *Законика о политичком деловању*
- разрада инструмената који јачају независност рада државних институција
- надгледање утицаја извршне власти на рад законодавне и судске власти
- израда модела судске и тужилачке одговорности
- законско и институционално уређење медијског простора: јасна власничка структура медија, услови за добијање лиценци, обавезан простор за остваривање Општег интереса и демократизацију друштва
- политика пуне запослености

- покретање снажних политичких и државних механизма за формирање привредних субјеката у мешовитој својини
- ревитализација запостављених и девастираних производних грана привреде
- развој домаћег менаџмента у јавним предузећима
- менаџмент и задружно пословање у аграру
- јачање социјалне функције државе
- социјална функција државе кроз субвенције у образовању; пројекти у култури, туризму и слично.

ЛИТЕРАТУРА

- Гађиновић, Радослав. 2019. „Личност у изградњи безбедности друштва“. *Српска политичка мисао*, 1/2019: 171-188.
- Instagram: https://www.instagram.com/p/B7_5SOQFrW6/?utm_source=ig_embed, од 03. 02. 2020.
- Кнежевић, Милош. 2016. „Национална безбедност на темељу националних интереса: просторне димензије националне безбедности Србије“. *Политика националне безбедности*, 2/2016: 115-138.
- Jakšić Miomir, Dimitrijević Bojan, Fabris Nikola i Prašcević Aleksandra. 2001. *Savremena makroekonomska misao*. Beograd: Čigoja štampa.
- Komazec, Slobodan. 2017. *Finansijsko iscrpljivanje privrede na stranom kapitalu*. Beograd.
- Kulić, Slavko. 2000. “Концепција neoliberalizma, edukacija i egzistencija“. *Ekonomski pregled*, 51(9-10):867-894.
- Мијалковић, Саша. 2018. *Национална безбедност*. Београд: Криминалистичко-полицијаска академија.
- Милосављевић, Бранислав. 2016. „Економска димензија националне безбедности Републике Србије“. У *Безбедност за будућност*, ур. Ж. Иваниш, Б. Бабић и Н. Комазец, 118-124. Обреновац: Regional association for security and crisis management.
- Мишчевић, Тања. 2017. „Преговори о чланству у ЕУ – нови приступ, стари проблеми“. *Интегрална безбедност Републике Србије*. Београд: Универзитет Унион.
- Stojanović-Gajić Sonja i Maravić Dražen. 2015. „Vodič kroz EU-politike“. *Sloboda, bezbednost, pravda*. Beograd: Evropski pokret u Srbiji.
- Станковић, Владан. 2018. „Друштвена кохезија и њене институције“. *Српска политичка мисао*, 4/2018: 59-76.

- Стојановић Милан и Павловић Дејан. 2014. *Економска безбедност пословања*. Београд: Школа плус.
- Стојковић, Биљана. 2014. *Безбедност као предуслов развоја*. Београд: Задужбина Андрејевић.
- Стратегија националне безбедности Републике Србије. 2019. *Службени гласник РС*, број 94 од 27. децембра 2019.

Vladan Stanković

Institute for Political Studies, Belgrade

RULE OF LAW AND ECONOMIC DEVELOPMENT IN THE NATIONAL SECURITY STRATEGY OF SERBIA

Resume

The National Security Strategy of the Republic of Serbia views the rule of law and economic development as important contributors to social stability and preventive strengthening of state security. The rule of law was perceived as a „European value“ and the Strategy paid attention to it on a declarative level. It is seen as a „civilizational value“, but we do not encounter efforts to operationalize and implement it in the political and legal space of the state. On the other hand, economic development is contextualized according to the globalized World market Economy of needs. Economic policy has been reduced to monetary stabilization policy, entrepreneurship, economy of domestic Small and Medium enterprises, foreign direct investment...

Keywords: *rule of law, economic development, society, stability, national security policy, European integration*

* Овај рад је примљен 10. јануара 2021. године, а прихваћен за штампу на телефонском састанку Редакције, 27. јануара 2021. године.